

Fylkesmannen i
Nordland

Oppfølging av handlingsplan for hubro

Årsrapport 2011

Rapport 2012 - 1

Fylkesmannen i Nordland
Moloveien 10
8002 Bodø

Rapport

Nr. 2012 - 1

Tittel: Oppfølging av handlingsplan for hubro. Årsrapport 2011		
Utgiver: Fylkesmannen i Nordland		
Antall sider: 10 s	ISBN 978-82-92558-45-4	Dato: 11.03.12
Forsidefoto: Hubro – Frode Johansen Sittepinner – Rødøy –Lurøy kraftverk AS		
Utarbeidet av: Mia M. Husdal E-post: mma@fmno.no		
Emneord: Hubro <i>Bubo Bubo</i> Handlingsplaner for truede arter Årsrapport 2011		
Sammendrag: Hubro er en truet art i Norge og derfor ble det utarbeidet egen handlingsplan for arten i 2009 og Fylkesmannen i Nordland har fulgt opp planen siden oppstart. I 2010 ble det registrert aktivitet på 168 av de 463 sjekkede lokalitetene, mens det i 2011 ble registrert aktivitet ved til sammen 196 av 433 sjekkede lokaliteter. Arbeidet med kartlegging av 22 kV – linjenettet tilknyttet hekkelokaliteter for hubro ble videreført fra 2011, noe som vil være med å danne grunnlag for tildeling av ny tilskuddspost på 5 millioner for 2012. I 2011 ble det etablert egen nettside for handlingsplan for hubro og det ble avholdt seminar for forvaltning, frivillige organisasjoner og nettselskapene i desember.		

Innhold

1. Innledning.....	4
2. Møte og seminar.....	5
3. Kartlegging og overvåking.....	5
4. Tilskudd og kraftlinjer.....	8
5. Informasjon	9
6. Forvaltningsplan for Lurøy kommune	10
7. Litteratur.....	10

1. Innledning

Direktoratet for naturforvaltning har utarbeidet en nasjonal handlingsplan for hubro. Handlingsplanen var ferdig i 2009. Handlingsplanen virker i perioden 2009-2013 før den revideres.

Fra slutten av 1800- tallet gikk bestanden av hubro kraftig tilbake i Norge og i dag er hubroen på den norske rødlista som sterkt truet (EN). Hubroen var tidligere en alminnelig hekkefugl i hele Norge opp til og med Troms. I dag er hovedutbredelsen langs kysten fra Aust-Agder til Helgelandskysten i Nordland.

Handlingsplanen lister opp mange tiltak som skal igangsettes for å hjelpe hubroen:

1. Kartlegging, overvåking og oppsyn
2. Forhindre elektrokusjon (strømgjennomgang) og kollisjoner med kraftledninger
3. Forvaltning av hubroens byttedyr
4. Ta bedre hensyn til hubroen i arealplanleggingen
5. Forhindre forstyrrelse fra folk og sau
6. Restaurering av jakthabitater og reirplasser
7. Sikring av nasjonalt viktig hubroområde – Solværøyene i Lurøy kommune

Det er behov for å gjennomføre tiltakene i handlingsplanen i store deler av landet og utfordringene varierer fra værutsatte kyststrøk til utilgjengelige bergvegger i innlandet.

2. Møte og seminar

Handlingsplanen var ferdig i april 2009 og i etterkant ble det etablert ei nasjonal referansegruppe som skal bistå arbeidet med handlingsplanen. Referansegruppa består av:

- Direktoratet for naturforvaltning (DN)
- Energi Norge
- Norsk Ornitologiske Forening (NOF)
- Norsk Vassdrags- og Energidirektorat (NVE)

Nærbilde av hubrounge. Foto: Frode Johansen

Referansegruppa skal møtes årlig i tillegg informeres fortløpende om aktuelle saker. I 2011 ble det holdt et møte 15.03.10. I tillegg til referansegruppa var Norges Skogeierforbund, Norsk Institutt for Naturforskning, Statens naturoppsyn, SINTEF og enkelte fylkesmenn invitert. I etterkant av møtet er Norges Skogeierforbund invitert til å sitte i den nasjonale referansegruppa.

De viktigste konklusjonene etter møtet var:

- Det arbeides for å finne løsninger i forhold til tiltak i kystmiljø, men det er enda ikke funnet gode løsninger i forhold til korrosjon fra saltpartikler i lufta.
- SNO kan bistå NOF i kartlegging for å oppnå større geografisk dekning
- Norges Skogeierforbund skal se på retningslinjer for hogst tilknyttet hubrolokaliteter
- Erfaringer fra Sør – Trøndelag tilsier at rapporteringskjema kan være nyttig for å få inn informasjon og det er viktig med kontakt med ledelse i nettselskapene fra starten av kartleggingen

I begynnelsen av desember ble det avholdt et seminar om hubro på Værnes. Seminaret gikk over to dager og samlet 50 deltakere fra forvaltning, NOF, nettselskap samt enkelte andre aktører.

Hovedfokuset på seminaret var å gi en innføring i ulike tema som berører hubro og se på ulike eksempler fra kartlegging av farlige stolpekonstruksjoner. I tillegg ble det gjennomført ei kort befarings tur for å se på hogst inntil hubrolokalitet. Alle presentasjonene fra seminaret ligger på www.fylkesmannen.no/hubro.

3. Kartlegging og overvåking

I 2008 fikk NOF viltfondsmidler til kartlegging fra DN og flere fylkesmenn. Fra 2009 er søknadene om tilskudd behandlet av Fylkesmannen i Nordland og tilskudd ble gitt gjennom handlingsplanen (kr 250 000,- hvert år). I 2011 ble det også gitt midler (kr 50 000,-) til Nord – Trøndelag og Agderfylkene som gjennomførte utvalgte kartleggingsprosjekt

som en del av forberedelse til tiltak på linjenettet.

Kartleggingen hos NOF er basert på frivillig innsats i de forskjellige fylkene. Disse blir koordinert av fylkeskontakter og ei arbeidsgruppe internt i NOF. Hovedfokus har vært å lytte etter territoriehevdende individer i februar – mars og september – oktober etter metodikk beskrevet av Oddane m. fl. (2008).

I perioden fra 2008 fram til 2010 ble totalt 790 lokaliteter blitt sjekket. I 2010 ble det registrert aktivitet på 168 av de 463 sjekkede lokalitetene. Til sammen 996 lokaliteter, i hovedsak mindre trofaste, ble ikke sjekket i 2010 (Ranke m.fl. 2011). I 2011 ble det registrert aktivitet ved til sammen 196 av de 433 lokalitetene som ble sjekket (Ranke m.fl. upub.).

NOF har kontinuerlig overvåking av 50 lokaliteter fordelt på 11 fylker. Lokalitetene er valgt på bakgrunn av at de er sjekket hvert år i perioden 2006 – 2011. Gjennomgang av disse lokalitetene viser 54 % aktive lokaliteter. Dette er omtrent det samme som året før da det var 56 %

For 2010 (med supplerer fra 2011) var resultatene fra de ulike fylkene (etter Ranke m. fl. 2011):

Finnmark

En observasjon øst i fylket. I tillegg antas det å være aktivitet ved en lokalitet vest i fylket.

Troms

Ingen funn, observasjoner eller oppsøkte lokaliteter i 2010 eller 2011.

Nordland

Få registreringer utenom Lurøy kommune. I Lurøy ble det registrert aktivitet tilknyttet 9 av 44 oppsøkte lokaliteter i 2010 noe som er lavere enn gjennomsnitt. I 2011 ble registrert 19 aktive lokaliteter og 19 lokaliteter uten aktivitet.

Nord-Trøndelag

Registrert aktivitet ved 14 av 23 oppsøkte lokaliteter, noe som tyder på at 2010 var en god sesong. I 2011 ble det registrert aktivitet ved 8 av 29 lokaliteter.

Sør-Trøndelag

Et stort arbeid ble nedlagt i Sør-Trøndelag i 2010 og 64 lokaliteter sjekket for hubro. Kun 21 av disse viste seg å være aktive. I 2011 ble arbeidet fulgt opp med 36 aktive lokaliteter av de 72 lokalitetene som ble sjekket opp. Hitra og Frøya har en negativ trend med stadig færre hekkende par.

Møre og Romsdal

2010 er femte år med hubrokartlegging i Møre og Romsdal. 12 av 108 lokaliteter var aktive og 2010 regnes dermed som en god sesong. I 2011 ble det registrert aktivitet ved 7 av 48 undersøkte lokaliteter.

Sogn og Fjordane

Ikke aktiv lytting i 2010 eller 2011.

Hordaland

11 lokaliteter ble sjekket i 2010 og alle disse var aktive. I 2011 ble 36 lokaliteter undersøkt og det ble registrert aktivitet ved 30 av lokalitetene.

Rogaland

Av de 43 lokalitetene som ble sjekket i 2010 var det aktivitet ved 32. Positiv utvikling som også kan skyldes gode

lytteforhold. I 2011 ble 41 lokaliteter sjekket og det var aktivitet ved 25 av disse.

Vest-Agder

Ikke like stor aktivitet i hele fylket, men det ble registret aktivitet ved 20 av 29 sjekkede territorier i 2010. I 2011 ble det registret aktivitet ved 24 av 27 sjekkede territorier.

Aust-Agder

Det ble registret noe færre aktivitet i 2010 i forhold til 2008 og 2009. Av de 16 sjekkede lokalitetene var det aktivitet ved 4. I 2011 ble det registrert aktivitet ved 9 av de 14 sjekkede lokalitetene.

Telemark

Her var det en liten oppgang fra 7 aktive lokaliteter i 2009 til 10 aktive i 2010. 2 av de aktive lokalitetene var ny for prosjektet. I 2011 gikk antallet opp til 11 aktive lokaliteter (av 19 undersøkte).

Buskerud

Det ble lyttet på hele 32 kjente lokaliteter i 2010 og 36 kjente lokaliteter i 2011 uten å påvise aktivitet. Usikkert hvorfor det ikke er aktive territorier, men dårlig smånagerår kan forklare noe.

Oppland

Sammenlignet med tidligere år har andelen aktive territorier i 2010 vært stor. Av de 32 lokalitetene som ble undersøkt var 10 aktive. I 2011 var det aktivitet ved 8 av de 23 undersøkte lokalitetene.

Hedmark

Stor innsats i 2010 for å sjekke gamle lokaliteter, noe som resulterte i det høyeste antall registrerte lokaliteter med hekking for Hedmark. Av de 17 lokalitetene som ble sjekket var det aktivitet ved 10 (8 konstaterte hekkinger). I 2011 var det aktivitet ved hele 14 av 15 undersøkte lokaliteter.

Oslo og Akershus

I 2010 og 2011 var det kun en kjent lokalitet med aktivitet. Har vært lyttet begge årene ved flere potensielle lokaliteter uten hell. I 2011 ble totalt 17 kjente lokaliteter oppsøkt.

Vestfold

Flere gamle lokaliteter sjekket uten at aktive territorier er påvist.

Østfold

I 2010 var det aktivitet ved 5 av de undersøkte lokalitetene. I tillegg ble enkelte streifende individ observert. I 2011 var det aktivitet ved 4 av de 6 lokalitetene som ble undersøkt.

Tabell 1: Fylkesvis fordeling av alle kjente hubrolokaliteter med status etter kartlegging i 2010 (etter Ranke m. fl. 2011)

Fylke	Ikke sjekket	Sjekket	Aktive
Aust - Agder	0	16	4
Buskerud	27	32	0
Finnmark	5	1	1
Hedmark	3	17	12
Hordaland	107	11	11
Møre og Romsdal	78	108	12
Nordland	115	50	14
Nord – Trøndelag	86	23	14
Oppland	37	32	10
Oslo og Akershus	0	1	1
Østfold	22	7	5
Rogaland	225	43	32
Sogn og Fjordane	32	0	0
Sør-Trøndelag	113	64	21
Telemark	0	17	11
Troms	61	0	0
Vest – Agder	82	29	20
Vestfold	3	12	0

4. Tilskudd og kraftlinjer

Tiltak på kraftledninger er det viktigste punktet i handlingsplanen og har hatt hovedtrykk fra 2010. Det er kraftledninger med middels sterk spenning (22 kV – 132 kV) som er de farligste på grunn av konstruksjon. Oversikt over 22 kV - nettet ligger hos de ulike nettselskapene og i Norge er det ca 130 nettselskap med områdekonsesjoner.

Det ble i 2011 gitt tilskudd for kartlegging av 22 kV – linjenettet i Telemark, Hedmark, Nord – Trøndelag, Rogaland, Agderfylkene, Østfold og Oslo og Akershus. Totalt ble det gitt tilskudd på kr 380 000,- til dette kartleggingsarbeidet. De ulike fylkesmennene har inngått kontrakt med NOF eller private konsulenter for gjennomføring av arbeidet.

Hovedfokuset for kartleggingene er på farlige stolpekonstruksjoner og liner tilknyttet lokaliteter med aktivitet etter 2008 og innenfor en radius på 2 km.

Regjeringa la i oktober fram forslag til statsbudsjettet for 2012 hvor det var satt av fem millioner for å gjennomføre tiltak for å forhindre strømoverslag for 2012. Pengene er et ledd i ei satsning der regjeringa de neste årene vil bruke 30 millioner for å redusere belastninga for hubroen. For at disse midlene skal benyttes rett er det svært viktig med et nært samarbeid med alle berørte fylkesmenn og nettselskap som har hubro hekkende innenfor sitt konsesjonsområde.

De ulike selskapene kan søke om tilskudd til å gjennomføre tiltak på det eksisterende

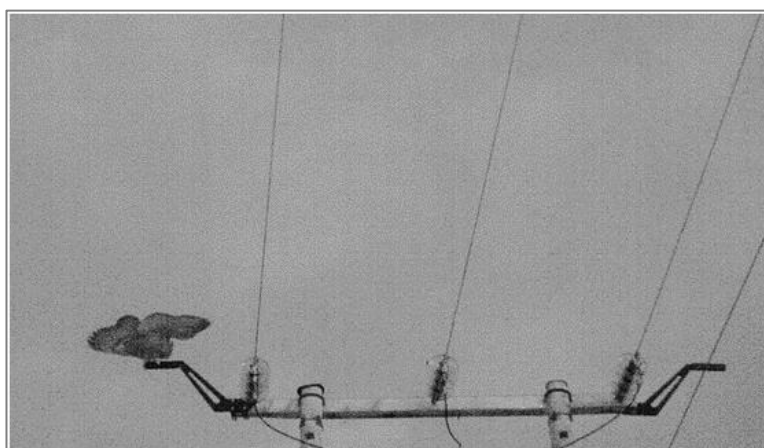
linjenettet (søknadsfrist 15. mars 2012). Tilskuddet vil i hovedsak rette seg mot isolering av farlige stolpekonstruksjoner, forgang i arbeidet med å flytte farlige transformatorstasjoner og etablering av alternative utkikksposter. Det er mulig å søke om tilskudd for flerårige prosjekt.

For å nå ut til alle nettselskapene ble det sendt ut informasjonsskriv sammen med NVEs brosjyre om tiltak på linjenettet (se kapittel 5).

Tradisjonelt har isolering av transformatorer, ledninger og isolatorer vært de viktigste tiltakene for hindre stømgjennomgang. I kystmiljø har dette medført store problemer med korrosjon. For blant annet å unngå dette problemet har forskere ved Norsk institutt for naturforskning (NINA) og SINTEF i samarbeid med EL-tjeneste AS utarbeidet egne sittepinner egnet for hubroen.

Handlingsplanen har finansiert produksjon og utprøving av disse sittepinnene. Rødøy-Lurøy Kraftverk har på noen utvalgte stolper i Solværøyene montert opphøyde sittepinner og sitteavvisere. Avviserne vil hindre hubroen å slå seg ned på selve traversen (se figur 2). NINAs oppsummering viser at sittepinnene var svært effektive (upub. notat Jan Ove Gjershaug 2011).

En hubro setter seg på en nytviklet sittepinne på en stolpetravers i Lurøy kommune i Nordland. Den nytviklede sittepinnen bidrar til å redde livet til mange hubroer. Foto: viltkamera, J.O. Gjershaug/NINA

5. Informasjon

En viktig del av tiltakene i handlingsplanen er utarbeidelse av informasjonsmateriell. Det skal utarbeides informasjonsmateriell både til vanlige folk (turgåere etc.) og planmyndigheter. Arbeidet med en brosjyre til vanlige folk der det informeres om arten, sårbarhet for forstyrrelse og hvordan man skal oppføre seg i nærheten av hekkeområder er ferdig. I 2011 ble plakater og brosjyre sendt ut til alle fylkesmenn for videre distribusjon.

I 2011 ble en nettside for handlingsplanen opprettet. Nettsiden ble opprettet etter mal fra handlingsplan for kalksjøer (Fylkesmannen i Oppland). Nettsiden skal samle viktig informasjon slik at forvaltning, netteiere og andre lett kan bli oppdatert. Pr. 1.1.12 ligger det bl.a. informasjon om arten, kartlegginger, rapporter, brosjyrer og kontaktpersoner (www.fylkesmannen.no/hubro).

På grunn av arbeidet med prioriterte arter etter naturmangfoldloven er arbeidet med å utarbeide informasjonsmateriell for planmyndigheter utsatt.

I løpet av høsten sendte NVE ut en brosjyre med oversikt over tiltak som kan redusere fugledød. Brosjyren er en sammenstilling av eksisterende kunnskap om kollisjoner og strømgjennomgang (elektrokusjon) og den inneholder en oversikt over tiltak som med enkle grep kan gjøres på eksisterende og planlagte kraftledninger. Tiltakene kan i utgangspunktet benyttes på kraftledninger på alle spenningsnivå, men mange er mest aktuelle for distribusjonsnettet. Dette skyldes at strømgjennomgang i all hovedsak er en problemstilling i dette nettet.

Brosjyren er sendt ut fra NVE til alle nettselskaper i Norge.

6. Forvaltningsplan for Lurøy kommune

Det er utarbeidet et utkast til forvaltningsplan for hubro i Lurøy. Utkastet danner grunnlag for en videre prosess sammen med kommunen. I tillegg til Lurøy kommune vil ei referansegruppe bistå i arbeidet.

Planen berører tema som utbygging, vindkraft, havbruk, landbruk, turisme, kraftlinjer og forskning. I tillegg blir lovverk og finansieringskilder gjennomgått.

7. Litteratur

Bevanger, K., Bartzke, G., Brøseth, H., Dahl, E.L., Gjershaug, J.O., Hanssen, F., Jacobsen, K.-O., Kvaløy, P., May, R., Meås, R., Ny-gård, T., Refsnæs, S., Stokke, S. & Thomassen, J. 2011. *Optimal design and routing of power lines; ecological, technical and eco-nomic perspectives (OPTIPOL)*. Progress Report 2011 - NINA Re-port 762. 52 pp.

Direktoratet for naturforvaltning 2008. *Handlingsplan for hubro Bubo bubo*. Rapport 2009-1

Kålås, J A., Viken, Å. Henriksen, S & Skjelseth, S. (red.) 2010. *Norsk Rødliste for arter 2010*. Artsdatabanken, Norge.

Oddane, B. Undheim, O. & Undheim, O. 2008. *Kartlegging av hubro på Høg-Jæren- våren 2008*. Naturforvalteren AS. Rapport 2008-3.

Ranke, P.S. Steen, O.F. Oddane, B., Jacobsen, K-O,.. & Aarvak, T. Øien, I.J 2011. *Resultater fra NOFs landsdekkende kartlegging av hubro i 2010*. Norsk Ornitologisk Forening. Rapportserie nr. 1 - 2011 18 s.

